

ECONOMIA I ART

Alumna: Irene Diez García

Tutor: Alexandre Ibars

INS Laia l'Arquera

Curs: 2014/2015

2n Batxillerat

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	4
1. Què és l'economia?.....	6
2. Què és l'art?	7
3. La visió de l'economia dins de l'art.....	8
<i>Renaixement.....</i>	<i>9</i>
<i>Barroc</i>	<i>10</i>
<i>Art contemporani.....</i>	<i>11</i>
<i>Segle XIX.....</i>	<i>11</i>
<i>Segle XX</i>	<i>12</i>
<i>Segle XXI.....</i>	<i>13</i>
4. Punts de vista sobre la relació entre l'economia i l'art	14
<i>Criteris per determinar el preu d'una obra d'art.....</i>	<i>15</i>
5. El mercat de l'art	17
5. 1. El funcionament del mercat de l'art.....	17
5. 2. Agents del mercat	18
5. 2. 1. Els museus.....	21
Obtenció de les obres dels museus	22
<i>Finançament d'un museu</i>	<i>22</i>
L'impacte econòmic dels museus a la societat.....	23
<i>Impacte econòmic directe dels museus</i>	<i>23</i>
<i>Impacte turístic dels museus.....</i>	<i>24</i>
<i>Impacte urbanístic</i>	<i>25</i>
5. 3. Les fires d'art	25
5. 4 . Oferta i Demanda	26
5. 5. L'art com a inversió.....	27
5. 6. Mercat de l'art actual	28
Art més venut actualment.....	29
Els països que ocupen els primers llocs del mercat al 2013: Estats Units i Xina.....	30
L'art espanyol i el mercat.....	32
<i>Artistes espanyols i la seva venda a l'estranger.....</i>	<i>34</i>
6. L'art contemporani i el seu paper en el mercat de l'art	35
7. El mercat negre de l'art	40
7. 1 Com saber si una obra d'art és autèntica.....	41
8. Conclusions	43
9. Agraïments	44
10. Bibliografia	45
Annexe₁: Experiència d'una Subhasta	47
Experiència realitzada el 13 de novembre de 2014	47
Casa de subhastes: Lamas Bolaños	47
Motiu de la subhasta: Subhasta de quadres	47
Annexe₂: Entrevista	49
VALENTÍ FERRÀS	49

Director de CaixaForum Barcelona.....	49
Annexe₃: Entrevista	53
TERESA CAMPS	53
Professora d'Art Contemporani de la Universitat Autònoma de Barcelona i experta en el pintor Joaquim Mir.....	53
Annexe₄: Entrevista	57
PERICO PASTOR.....	57
Artista	57

INTRODUCCIÓ

La tria del meu treball no va ser immediata, sinó que vaig plantejar-me molts altres temes abans de realitzar aquest. El principal motiu pel qual vaig triar *Economia i art* com a tema del meu treball sorgeix per l'estima que li tinc a l'art i el meu interès per l'economia. Vaig decidit unir l'art i l'economia per poder passar temps recercant sobre dos temes que m'agraden i que em semblen molt interessants.

Existeix una relació directa entre economia i art? aquesta va ser la pregunta que em vaig fer durant els inicis i que ha esdevingut la hipòtesis del meu treball. *Economia i Art* tracta de la relació directa que existeix entre l'art i l'economia i es vol mostrar el que tenen en comú. D'aquesta manera ens introduïm en el preu de l'art, els museus, el mercat de l'art... explicant com depenen una de l'altre.

Intento mostrar a través de la meva recerca, tal i com s'esmenta en la hipòtesis, si hi ha una relació entre l'economia i l'art i en què es basa. Tenint en compte que tot el que envolta l'art no és únicament l'obra i l'artista, ni que un museu és únicament un lloc on hi ha obres d'art a dins. El que aporta l'art a l'economia i l'economia a l'art és molt més del que ens pensem i repercuteix positivament en la societat en la que vivim.

El treball s'ha realitzat a través d'una àmplia recerca d'informació a biblioteques, internet, entrevistes i amb l'anàlisi i la contrastació d'aquestes dades. Els primers llibres, amb els que m'introduí en el tema, els vaig trobar a la biblioteca del Museu d'Art de Catalunya, (MNAC) i allà envoltada de bellesa i de prestatgeries plenes d'art vaig començar els primers esborranys. També intercalava la meva recerca a través d'internet i amb algunes "expedicions" a diverses biblioteques de la xarxa de biblioteques de la diputació de Barcelona.

Una de les coses més enriquidores del meu treball han estat les experiències que m'ha fet viure. Conèixer persones amb amplis coneixements que em podien parlar o guiar sobre el que investigava i que a ells els tocava de prop, com ara Valentí Ferràs, director de CaixaForum Barcelona, la professora d'art Contemporani de la Universitat Autònoma de Barcelona i experta de Joaquim

Mir, Teresa Camps i l'entrevista amb l'artista Perico Pastor, entre d'altres. També va ser una bona experiència viure la meua primer subhasta d'art. Tot aquest cúmul de recerques i experiències és el que ha fet possible el meu treball.

1. Què és l'economia?

La paraula economia prové del terme grec oikonomia, de “oikos” casa i “nomos” llei que significa l'administració de la casa.

L'economia sorgí al Neolític, a partir que hi ha excedent, utilitzada per a la subsistència i l'autoconsum. Les grans civilitzacions del 4000aC en endavant, com Egipte, Mesopotàmia o Babilònia, també realitzaven aquestes pràctiques econòmiques. A partir del 2500aC, van sorgir nous usos de l'economia, que incloïen la propietat i el comerç.

Es defineix economia com la ciència social que té per objecte l'anàlisi de la realitat econòmica, és a dir, dels mecanismes segons els quals s'assignen els recursos escassos per satisfer les necessitats humanes, determina els preus, reparteix la renda i té lloc el creixement econòmic.

Els economistes han definit l'economia de diverses maneres:

Samuelson¹ i Nordhaus² en el seu llibre *Economics* l'economia és “l'estudi de com les societats utilitzen els recursos escassos per produir mercaderies valuoses i distribuir-les entre els individus”.

“L'estudi de la manera en que la societat gestiona els seus recursos”, així és com defineix economia Gregory Mankiw³.

Per Simón Andrade, autor del *Diccionari d'economia*, l'economia és “la recta i prudent administració dels béns i recursos”.

L'economia és definida per John Maynard Keynes⁴ com “un mètode, una tècnica de pensament que ajuda al seu posseïdor a esbossar conclusions correctes”.

Lionel Robbins⁵ defineix que “l'economia és la ciència que estudia la conducta humana com una relació entre fins i mitjans escassos que tenen usos alternatius”.

¹ Paul Salmuelson (1915-2009) economista nord-americà conegut pel plantejament general del mètode de les estàtiques comparatives en *Foundations of Economic Analysis* (1947). Co-autor juntament amb William Nordhaus del text universitari “*Economics*”. L'any 1970 va ser premiat amb el Premi Nobel d'Economia.

² William Nordhaus economista nord-americà professor d'economia de la Universitat de Yale i co-autor “*Economics*”.

³ Gregory Mankiw economista nord-americà, professor d'economia i macroeconomia a la Universitat de Harvard, ha realitzat una sèries d'estudis que s'han publicat per les revistes científiques més importants dels Estats Units.

⁴ John Maynard Keynes (1883-1946) economista britànic, un dels més importants del segle XX, fou professor de la Universitat de Cambridge. Les seves idees varen tenir una gran repercussió en les teories i polítiques econòmiques.

⁵ Lionels Robbins (1898-1984) economista britànic, que proposà la primera definició contemporània de l'economia, fou partidari del finançament de l'educació universitària i d'organitzacions artístiques tals com museus.

2. Què és l'art?

Art és un terme procedent del llatí “ars”, el significat del qual es refereix a l'habilitat, disposició i virtut per realitzar algun treball.

Durant el Renaixement s'introduí una nova qualitat a la paraula art, “invenzione” que vol dir originalitat.

L'art no consta d'una definició universal, on es pugui determinar el que és o no és art. Per aquest motiu s'intenten presentar diversos punts de vista sobre la manera com s'entén l'art i com es defineix.

Segons E. H. Gombrich⁶, l'art pot tenir significats diferents en èpoques i llocs diferents. En el llibre *Història de l'art*, Gombrich diu que “l'art no existeix, tant sols hi ha artistes que en un temps acolorien terres i dibuixaven visons i actualment, dissenyen cartells per a tanques publicitàries ”.

L'art és la manifestació de l'activitat humana mitjançant la qual s'expressa una visió personal i desinteressada que interpreta el que és real o imaginari utilitzant recursos plàstics, lingüístics o sonors⁷.

“L'art és sempre la gran veritat de la natura vista a través de l'enteniment humà”, Auguste Rodin⁸.

“L'art no reproduïx allò que és visible sinó que fa visible el que no sempre ho és”, Paul Klee⁹.

“L'art és l'home agregat a la natura”, Vincent van Gogh¹⁰.

“Un pintor és un home que pinta el que ven. Un artista en canvi, és un home que ven el que pinta. L'art és la mentida que ens permet comprendre la veritat”, Pablo Picasso¹¹.

⁶ Sir Ernst Hans Gombrich (1909- 2001) va ser un historiador austríac d'art britànic, que ingressà en l'Institut Warburg de Londres com a Director, i Catedràtic d'Història de la Tradició Clàssica a la Universitat de Londres.

⁷ Definició extreta de la Real Acadèmia de la Llengua.

⁸ August Rodin (1840 – 1917), escultor francès impressionista

⁹ Paul Klee (1879- 1940) pintor alemany, el seu estil varia en el surrealisme, l'expressionisme i l'abstracte.

¹⁰ Vincent van Gogh (1853-1890) pintor neerlandès un dels més grans representats del postimpressionisme.

¹¹ Pablo Picasso (1881-1973) pintor i escultor espanyol que va ser un dels creadors del cubisme.

3. La visió de l'economia dins de l'art

Una obra d'art es produeix en un moment determinat de la història (Prehistòria, Món Antic, Món clàssic...). Depenent del marc històric en el que neix l'obra, té unes característiques, polítiques, econòmiques, socials i culturals específiques. Quan "veiem" un paisatge, ens situem dins d'ell. Si "veiéssim" l'art del passat ens situaríem a la història.¹²

L'art existeix des de la prehistòria, època en la que només es representaven les activitats diàries dels homes. No és fins al Neolític que apareix el comerç i amb ell les imatges, inconscients, de transaccions mercantils. El comerç farà canviar les relacions entre estats i la comunicació comercial es durà a terme inicialment per civilitzacions com Mesopotàmia, Egipte o l'Índia. El mercantilisme¹³ -treball de metalls, la navegació, nous materials...- serà representat pels artistes del moment juntament amb l'expansió del comerç de la mà dels fenicis, els grecs i els romans que faran aparèixer el diner com a mètode de pagament.

"L'antiga concepció grega de l'artesà o artista és l'absència del modern èmfasi en la imaginació, l'originalitat. [...] Encara que hi ha passatges en les obres de Plini i de Ciceró en els quals es mostra un gran respecte pels pintors i els escultors, en general es mantenia un profund prejudici aristocràtic contra el treball manual, sobretot si era realitzat per diners, per molt intel·ligent, hàbil o inspirat que fos." tal i com explica Larry Shiner¹⁴.

A l'Imperi Romà, es desenvolupa l'art econòmicament, el mercat de l'art constarà de clients que demandaran obres de qualitat. Les obres de l'època, seran molt cotitzades per una classe social que pagarà per elles. També es crearà un nou mercat, basat en les còpies de les tant demandades obres que esdevindrà una nova forma de negoci, segons explica Maria Pilar Ramos en el llibre *El comercio en el arte*¹⁵.

¹² John Berger (1926) crític d'art, pintor i escriptor anglès. De l'assaig *Maneres de mirar*, que és un text de referència bàsica per la història de l'art.

¹³ Corrent de pensament econòmic caracteritzat pel principi que la riquesa d'un estat depèn del seu comerç exterior, del volum de reserves de metalls preciosos i de fomentar les exportacions i de reduir les importacions.

¹⁴ Larry Shiner professor emèrit de la Universitat d'Illinois, especialista en filosofia i història de l'art. *La inversión del arte*, llibre al que ha dedicat més de deu anys en la seva elaboració.

¹⁵ *El comercio en el arte* /María Pilar Ramos Vicent. Barcelona : Lunwerg, cop, 2012

L'art sempre ha estat ressò dels grans èxits de la societat que ens ha proporcionat un gran nombre de representacions relacionades amb les transaccions mercantils. És així com podem admirar els bells testimonis artístics que a través dels segles ens han permès no només entendre la revolució comercial sinó també interpretar l'impacte que ha tingut en cada època.

Renaixement

Quentin Massys va pintar la seva obra "*El canvista i la seva dona*" que pertany al Renaixement, es creu que va ser la primera obra de gènere¹⁶.

El canvista i la seva dona
Quentin Massys
1514
Oli sobre taula 71
x 68
Museu del Louvre
París, França

Font: 1.001 obras de arte

A partir dels segles XV i XVI apareix un gran avanç en l'economia que és el fet de poder utilitzar monedes encunyades en metalls preciosos com eren l'or o la plata, aquest fet permetia atorgar valor a les coses¹⁷.

¹⁶ Obra de gènere: Terme amb el que es coneixen les obres que representen fets domèstics i quotidians relacionats amb el món econòmic (mercader, banquers, canvistes...).